

Asia Hankkeen tekijänoikeus

Hakija T

Annettu 29.8.2023

Tiivistelmä

Hankkeen kuvaus, toimintasuunnitelmat ja hanketaustojen kuvaukset saivat teossuojaa ollessaan riittävän itsenäisiä ja omaperäisiä. Kuvauksista ja muista asiakirjoista ilmenevä toimintaidea tai konsepti, hankkeen sisällön toimintamallit ja toteutustapa sellaisenaan eivät saaneet tekijänoikeudellista suojaa.

LAUSUNTOPYYNTÖ

1. Hakija on pyytänyt tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa Break the Fight! BTF-Mahdollisuus kuulua #BTFIta Helsinki- 2018-2022 hankkeen sekä konseptoimansa taiteellisen elämäntyön kopioinnista mainitun BTF-toiminnan osalta. Hakija on kertonut huomanneensa, että Vantaan nuorisopalveluiden Art Space Vantaa -hanke ja S ry yhteistyössä ovat kopioineet Break the Fight! BTF Mahdollisuus kuulua -hankkeen sisältöjä omaan hankkeeseensa.
2. Art Space Vantaa on hakijan mukaan kopioinut hakijan hankkeen idean ja sisällöt sekä poikkisektorisuuden, jossa jalkaannutaan opetus- ja nuorisotoimiin sekä julkisiin tiloihin.
3. BTF on taidetoimintamalli, jossa koulukiusaamista ja syrjäytymistä ehkäistään katukulttuurin ja näyttämötaiteen keinoin. Toiminta ammentaa inspiraatiota hiphop-kulttuurista, jossa breaking, deejaying, beatboxing, rap-lyriikka ja graffititaide tarjoavat lapsille ja nuorille mahdollisuuden luoda,

onnistua ja liikkua. Art Space Vantaa -hanke on hakijan mukaan kopio hakijan hankkeesta. S ry on ollut mukana Art Space Vantaa -hankkeessa.

4. Hakija on toimittanut lausuntopyyntöönsä ja sen täydennyksiin tekstiotteita hankkeensa hakemusteksteistä sekä Art Space Vantaa -hankkeen tekstiotteita, tekstin BTF-toiminnan juurista sekä hankkeensa arviointipohjaa koskevan esityksen, josta ilmenee hankkeen tekstiotteet sisältävä hankekuvaus, 2 toimintasuunnitelmaa ja 4 näyttökuvaa Art Space Vantaa -hankkeen internetisivustolta.

VASTINEET

5. Vantaan kaupunki on antanut asiassa vastineen. Lausuntopyynnössä esitetyt väitteet kopioinnista ovat Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan aiheettomia. Vantaan kaupunki toteaa vastineessaan, että tämän tapaista konseptia, joka liittyy mm. katutanssiin, DJ-työpajoihin ja ym. taiteeseen ja kulttuuriin tai kiusaamisen ehkäisemiseen, ei voida suojata tekijäoikeudella. Ainoastaan toiminnassa aikaansaadut teokset ovat tekijänoikeuden piirissä. Liiketoimintamalli ei ole tekijänoikeuslain tarkoittama teos.
6. S ry on antanut asiassa vastineen ja kertonut, että kukaan ei omista hip hop -kulttuurin elementtejä ja niiden taakse kytkeytyviä perusrakenteita kuten esimerkiksi miten raplyriikat muodostuvat, breikkitekniikka, dj-työn perusrakenne sekä tagien ja graffitien piirtämisen lainalaisuudet. Jokainen taiteilija omistaa tekijäoikeudet omiin produktioihinsa ja teoksiinsa, kuten myös taidemenetelmien ohjaajat omaan pedagogiaansa ja omiin työpajoihinsa. Jos tämä ei olisi mahdollista, tällöin jollekin toimijalle tulisi monopoliasema ja tämä tarkoittaisi taidemenetelmien ohjaajien, ohjaustyön kapenemista ja yksipuolistumista.
7. Hakija on antanut vielä vastauksen Vantaan kaupungin vastineeseen.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

8. Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/61) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

Tekijänoikeudesta

9. Tekijänoikeuslain 1 §:n (404/1961) mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, olkoonpa se kaunokirjallinen tai selittävä kirjallinen tai suullinen esitys, sävellys- tai näyttämöteos, elokuvateos, valokuvateos tai muu kuvataiteen teos, rakennustaiteen, taidekäsityön tai taideteollisuuden tuote taikka ilmetköönpä se muulla tavalla, on tekijänoikeus teokseen. Tekijänoikeus syntyy siten lähtökohtaisesti teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle.
10. Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaiselta teokselta edellytetään, että sitä voidaan pitää tekijänsä itsenäisen luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Suojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Esimerkiksi teoksen kirjallisella tai taiteellisella laadulla ei ole merkitystä eikä tuotteen aikaansaamiseksi vaaditulla työ- tai tietomäärällä. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla.
11. Euroopan Unionin tuomioistuin katsoi 1.12.2011 antamassaan ratkaisussa C-145/10 (Painer), että teos voi saada tekijänoikeussuojaa, jos se on tekijänsä henkisen luomistyön tulos siten, että se kuvastaa tekijän persoonaa ja siitä käyvät ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat teosta tehtäessä. Kansallisen tuomioistuimen tehtävä on ratkaista lopullisesti, ylittyykö teoskynnys.
12. Tekijänoikeudella suojataan teoksen ilmaisumuotoa. Tekijänoikeus suojaa esimerkiksi sellaista kirjallisen teoksen ilmaisumuotoa, jossa tekijän persoonallinen luomistyö ilmenee. Tekijänoikeus suojaa teosta sekä kokonaisuutena että sellaista teoksen osaa, jota muusta teoksesta irrallaan tarkasteltuna voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena.

13. WIPO:n tekijänoikeussopimuksen 2 artiklassa tekijänoikeussuojan ulottuvuudesta on todettu seuraavasti: ”Tekijänoikeussuoja ulottuu ilmauksiin; se ei ulotu ideoihin, menettelytapoihin, toimintamenetelmiin tai matemaattisiin käsitteisiin sinänsä. Tekijänoikeus ei siten suojaa teoksen ideaa tai valmistusmenetelmää, vaan sitä persoonallista ilmenemismuotoa, joka ideaa tai valmistusmenetelmää hyödyntäen on teoksessa toteutettu.” Tekijänoikeussuoja ei siten estä toista henkilöä hyödyntämästä esimerkiksi toisen ideaa tai samaa valmistusmenetelmää.
14. Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisen tekijänoikeussuojan ulkopuolelle jäävät siten esimerkiksi teoksen aihe, juoni, aiheen käsittelyä ohjaava metodi, teemat, ideat, periaatteet sekä teoksen sisältämät tiedot sellaisenaan.
15. Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 2 §:ssä. 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, tekijänoikeuslain 2 luvussa säädettyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, toisessa taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.
16. Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 3 §:ssä. 3 §:n 1 momentin mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin.
17. Tekijänoikeuslain 4 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on kääntänyt teoksen tai muunnellut sitä tahi saattanut sen muuhun kirjallisuus- tai taidelajiin, on tekijänoikeus teokseen tässä muodossa, mutta hänellä ei ole oikeutta määrätä siitä tavalla, joka loukkaa tekijänoikeutta alkuperäisteokseen. 4 §:n 2 momentin mukaan, jos joku teosta vapaasti muuttaen on saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa riipu tekijänoikeudesta alkuperäisteokseen.

18. Tekijänoikeus on tekijänoikeuslain 43 §:n mukaan voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän tai, jos kysymys on 6 §:ssä tarkoitetusta yhteisteoksesta, viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta.

Tekijänoikeusneuvoston aikaisempia lausuntoja

19. Tekijänoikeusneuvoston lausunnossa TN 2016:7 todettiin, että tekijänoikeus suojaa vain teokselle annettua ilmenemismuotoa, ei asiasisältöä sellaisenaan. Samoin pelin tai pulman idea ja toiminta- tai suunnitteluperiaate eivät saaneet tekijänoikeudellista suojaa.
20. Lausunnossa TN 2017:9 todettiin, että tekijänoikeus ei suojaa teoksen ideaa, periaatteita tai tietoja, vaan ilmenemismuotoa, johon ne on teoksessa saatettu. Lausunnon TN 2018:3 mukaan teoksen aihetta, juonta, aiheen käsittelyä ohjaavaa metodologiaa, teemaa, ideaa, periaatetta tai teokseen sisältyviä yksittäisiä tietoja ei suojattu.

Vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

21. Tekijänoikeusneuvosto on tutustunut hakijan lausuntopyyntöönsä oheistamaan materiaaliin. Tekijänoikeusneuvoston arvion mukaan hakijan BTF-hankekuvauksen arviointipohjia koskevassa esityksessä, johon hanketekstien otteet sisältyvät, toiminnan juurista kertova kuvaus ja kaksi toimintasuunnitelmaa saavat tekijänoikeudellista suojaa.
22. Hakijan toimittamat Art Space Vantaa -hankkeen tekstiotteet eivät sisällä hakijan teossuojaa saavien, yllä mainittujen materiaalien konkreettista kirjallista ilmaisua sellaisenaan tai muutettuna siten, että kyse olisi teoksen tai sen teossuojaa saavan osan muunnelmasta tekijänoikeudellisesti arvioituna. Kuten edellä on kerrottu, tekijänoikeus ei suojaa tekijänoikeussuojaa saavassa teoksessa tai sen osassa sen sisältämää ideaa, siinä kuvailtuja toimintatapoja ja –teemoja tai niistä ilmenevää taiteellisen työn konseptia.
23. Sama, yllä mainittu ja WIPO:n tekijänoikeussopimuksen 2 artiklasta ilmenevä, Suomea sopimuspuolena sitova periaate on toistettu myös Euroopan Unionin tuomioistuimen ratkaisussa C-310/17 (Levola) kohdassa 39: ”Teki-

jänoikeussuojan kohteena voivat olla ilmaisut mutta eivät ideat, menettelyt, toimintamenetelmät tai matemaattiset käsitteet sellaisenaan”.

24. Tekijänoikeussuoja ei siten estä toista henkilöä hyödyntämästä esimerkiksi toisen ideaa tai samaa toimintamenetelmää. Toimintakonseptilla tarkoitetaan yleisesti kuvausta järjestelmän ominaisuuksista järjestelmää käyttävän henkilön näkökulmasta tiettyyn tarkoitukseen tähdättyä toimintaa tai toimintojen sarjaa varten.
25. Sen vuoksi hakijan edellä mainituista materiaaleista ilmenevä toimintaidea ja toiminnan toteutustavat ja siinä mainitut teemat tai toimintakonsepti ja -malli konkreettisista, edellä mainituin tavoin teossuojaa saavista asiakirjoista erillisinä eivät sellaisenaan saa tekijänoikeudellista suojaa.
26. Mainittujen, tekijänoikeussuojaa saamattomien osien mahdollinen käyttäminen ja kopioiminen toisen hankkeen yhteydessä ei tekijänoikeusneuvoston arvion mukaan loukkaa hakijan tekijänoikeutta mainittuihin teoksiin tai niiden teossuojaa saaviin otteisiin.
27. Tekijänoikeusneuvosto ei toimivaltansa rajoissa anna lausuntoa mahdollisen muun lainsäädännön kuin tekijänoikeuslain soveltamisesta.

Puheenjohtaja

Ulla-Maija Mylly

Sihteeri

Perttu Virtanen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Ulla-Maija Mylly (puheenjohtaja), Juli Mansnerus, Samuli Melart, Mirkka Kivilehto, Sanna Nikula, Mari Lampenius, Jari Muikku, Teemu Pitkänen, Anniina Dahlström, Maria Rehbinder, Pekka Heikkinen ja Asko Metsola.